
ТРУДОВЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

УДК 349.2(477)

БОНДАРЕНКО Наталія,

к. ю. н., доцент кафедри загальноправових дисциплін КНТЕУ

СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАЙНЯТОСТІ В УКРАЇНІ

Проаналізовано особливості правового статусу безробітних в Україні та причини молодіжного безробіття. Надано загальну характеристику законодавства України, яке регулює питання зайнятості населення в Україні, та сформульовано пропозиції вдосконалення національного законодавства з огляду на європейський досвід. Позаяк в умовах ринкової трансформації економіки держави істотного значення набуває вдосконалення правового регулювання відносин, пов'язаних саме із зайнятістю населення та соціальним захистом безробітних, форми якого мають відповідати новим соціальним та економічним реаліям.

Ключові слова: безробіття, зайнятість населення, форми зайнятості, правовий статус безробітного.

Бондаренко Н. Социально-правовые аспекты занятости в Украине.
Проанализированы особенности правового статуса безработных в Украине и причины молодежной безработицы. Дана общая характеристика законодательства Украины, регулирующего вопросы занятости населения в Украине, социальной защиты безработных, и сформулированы предложения по совершенствованию национального законодательства с учетом европейского опыта. Поскольку в условиях рыночной трансформации экономики государства существенное значение приобретает совершенствование правового регулирования отношений, связанных именно с социальной защитой безработных, формы которого должны соответствовать новым социальным и экономическим реалиям.

Ключевые слова: безработица, занятость населения, формы занятости, правовой статус безработного.

© Бондаренко Н., 2016

Постановка проблеми. Безробіття в Україні наразі сягнуло критичної межі, що призводить до порушення соціальної ідентичності населення аж до певних психічних захворювань серед безробітних. За останніми статистичними даними рівень безробіття зріс до 1,6 млн осіб. Тобто понад півтора мільйона працездатних людей не мали роботи, проте активно її шукали як самостійно, так і за допомогою Державної служби зайнятості. Рівень безробіття за методологією Міжнародної організації праці (далі – МОП) серед економічно активного населення становить 7 %, а працездатного віку – 7,6 % [1, с. 100]. Науковий аналіз диференціації довготривалого безробіття в Україні за основними соціально-демографічними групами доводить, що переважно до групи громадян, які найбільше страждають від безробіття, належать чоловіки віком 15–24 та 40–59 років, випускники шкіл з повною загальною середньою освітою та жителі міст [2, с. 145]. Брак роботи призводить до зниження соціального статусу та матеріального забезпечення людей, що, своєю чергою, негативно впливає на соціальні відносини та криміногенну ситуацію у суспільстві.

Прагнення України до інтеграції у світове співтовариство та пов'язані з цим проблеми формування економіки відкритого типу вимагають нових підходів до вивчення та розв'язання проблем на ринку праці, у тому числі питання безробіття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти статусу безробітних та їх соціального захисту стали предметом дослідження таких учених, як Д. І. Богиня, котрий розглянув соціально-економічні аспекти ринку праці як запоруку стабілізації виробництва [3]; Є. М. Воробйова, який у навчальному посібнику виклав теоретичні засади явища безробіття та його економічне обґрунтування [4]; П. І. Закерничного, що відстежив наявні форми зайнятості [1]. Зарубіжний досвід у розв'язанні деяких проблем безробіття та зайнятості став предметом дослідження науковців Л. І. Лазора та В. В. Лазора [5], Д. О. Маріца [6]. У поле зору науковців О. М. Могильного, М. В. Судакова потрапили питання соціально-економічних та правових аспектів мінімізації ризиків у сфері зайнятості [7]. Цікавими для загалу стали статистичні дані фахового дослідження А. В. Савченка щодо соціально-економічних аспектів ринку праці в регіонах України [2]. Проблемам безробіття молоді присвячено дослідження М. В. Торжевського [8] та І. М. Хохрякової [9]. Аналіз теоретичних пошуків цих науковців дає змогу зробити висновок, що здебільшого сучасні дослідження в галузі безробіття стосуються його соціальних та економічних аспектів. Саме системний підхід до з'ясування суті явища безробіття на сьогодні становить науковий інтерес, а проблема потребує розробки правових механізмів розв'язання, позаяк має комплексний характер.

Метою статті є дослідження теоретико-методологічних та прикладних засад зайнятості населення, причин безробіття; наукове обґрунтування пріоритетних напрямів регулювання цих відносин.

Відповідно до визначеної мети у статті поставлено такі завдання: з'ясувати особливості правового статусу безробітного на основі аналізу теоретико-методологічних засад у сфері зайнятості та працевлаштування; надати загальну характеристику законодавства України, яке регулює питання у разі незайнятості, та визначити проблеми, що потребують розв'язання в законодавстві України щодо соціального захисту безробітних; проаналізувати причини молодіжного безробіття; сформулювати пропозиції вдосконалення національного законодавства, зважаючи на європейський досвід.

Матеріали та методи. У праці використані загальнонаукові та спеціальні методи наукового дослідження: структурно-логічний – у дослідженні нормативно-правового тлумачення змісту явища безробіття, соціологічний – соціальної зумовленості проблем зайнятості населення, класифікації – у визначенні типів безробіття та груп безробітних, порівняння – у вивченні окремих статей чинного законодавства.

Результати дослідження. Головною формою розв'язання проблеми безробіття в умовах сучасної економіки є ефективна державна політика зайнятості, яка базується на принципах повного забезпечення: вільно обраної праці економічно активним населенням країни; рівних можливостей населення в реалізації конституційного права на працю; соціального захисту населення від безробіття.

Його стан у країні передусім залежить від ефективно реалізованої політики зайнятості, яка неможлива без комплексного правового регулювання. Правове регулювання зайнятості в Україні здійснюють Конституція України [10], Кодекс законів про працю України (далі – КЗпП) [11], Закон України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 р., який набрав чинності з 1 січня 2013 р. [12].

У Конституції України пріоритетний напрям розвитку держави і суспільства становлять заходи щодо реалізації прав і свобод людини й громадянина, серед яких визначено право на працю, адже відповідно до пункту 1 статті 43 Основного закону держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності, реалізовує програми професійно-технічного навчання, підготовки та перепідготовки кадрів відповідно до суспільних потреб [2]. Глава III-А КЗпП містить загальні засади щодо зайнятості населення, а бланкетна норма статті 49-4 відсилає до профільного Закону [3]. Відповідно до статті 1 Закону України «Про зайнятість населення» зайнятість визначається як не заборонена законодавством діяльність осіб, пов'язана із задоволенням їх особис-

тих і суспільних потреб із метою одержання доходу (заробітної плати) у грошовій або іншій формі, а також діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктах господарювання, заснованих на їх власності, у тому числі безоплатно. Зазначений Закон закріплює принцип вільно обраної зайнятості, що має важливе значення, адже відповідно до частини першої статті 3 кожен має право на вільно обрану зайнятість. Це означає, що особа може вільно обирати вид діяльності, не заборонений законом, а також професію та місце роботи відповідно до своїх здібностей і потреб.

Закон України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 р. містить нові положення, які позитивно розв'язують проблему безробіття населення. Зокрема, позитивною новелою Закону є визначення поняття «зайнятості», яке за своїм змістом є більш повним порівняно з відповідним визначенням у Законі України «Про зайнятість населення» від 1 березня 1991 р., в якому, по-перше, на відміну від чинного закону, йшлося не про заборонену законодавством діяльність осіб, а про діяльність громадян. Особи – це і громадяни України, й іноземці, й особи без громадянства. По-друге, новий Закон врахував багатоманітність наявних форм власності в Україні, існування різних організаційно-правових форм підприємницької діяльності, включивши у поняття «зайнятості» діяльність членів однієї сім'ї, які здійснюють господарську діяльність або працюють у суб'єктів господарювання, заснованих на їх власності. Як бачимо, правові засоби захисту від безробіття в Україні закладено. Проте фактичний стан речей допоки є негативним. За інформацією Державної служби зайнятості, на 1 серпня 2014 р. кількість зареєстрованих безробітних в Україні становила 433,5 тис. осіб, що свідчить про глобальність проблеми [6, с. 144].

З'ясуємо глобальні причини проблеми безробіття з наукової літератури. Зокрема, Є. М. Воробйов, досліджуючи види безробіття: *природне* (як природний продукт економічного розвитку); *фрикційне* (короткочасні пошуки та очікування роботи); *структурне* (не співвідношення попиту і пропозицій на робочу силу внаслідок змін у структурі споживчого попиту); *офіційне* (враховує осіб, зареєстрованих державною службою зайнятості); *приховане* (реальне безробіття); *циклічне* (коли кількість безробітних зростає внаслідок циклічного спаду виробництва через дефіцит попиту), дає певною мірою відповідь на запитання щодо причин цього явища [4, с. 561]. Головною з-поміж решти є брак роботи (неможливість особи виконувати трудову функцію та отримувати заробіток або інший передбачений законодавством дохід з не залежних від неї причин). У цьому випадку саме держава має бути головним гарантом, що захищає громадян від безробіття, адже таке положення задекларовано у статті 43 Основного закону.

Трудове законодавство захищає, але не рятує від безробіття, має певні прогалини і не регулює наявні види праці, зокрема *нетипову форму* зайнятості.

Форми зайнятості слід визначити зі змісту статті 4 Закону України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 р., в якій передбачено категорії зайнятого населення. По-перше, до зайнятого населення Законом віднесено осіб, які:

- працюють за наймом на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством;
- забезпечують себе роботою самостійно (у тому числі члени особистих селянських господарств);
- проходять військову чи альтернативну (невійськову) службу на законних підставах;
- працюють за кордоном та які мають доходи від такої зайнятості;
- навчаються за денною формою в загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладах і поєднують навчання з роботою.

До зайнятого населення Закон відносить такі категорії осіб: непрацюючі працездатні особи, які фактично здійснюють догляд за дитиною-інвалідом, інвалідом I групи або за особою похилого віку, яка за висновком медичного закладу потребує постійного стороннього догляду або досягла 80-річного віку, та отримують допомогу, компенсацію та/або надбавку відповідно до законодавства; батьки-вихователі дитячих будинків сімейного типу, прийомні батьки, якщо вони отримують грошове забезпечення відповідно до законодавства; особа, яка проживає з інвалідом I або II групи внаслідок психічного розладу, який за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, та одержує грошову допомогу на догляд за ним відповідно до чинного законодавства.

Аналіз змісту статті 4 Закону України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 р. та частини 3 статті 1 Закону України «Про зайнятість населення» від 1 березня 1991 р. дає змогу дійти висновку, що в новому Законі передбачено більш повний перелік форм зайнятості населення. Водночас слід звернути увагу, що в частині четвертій статті 1 Закону України від 1 березня 1991 р. ішлося про те, що законодавство України може передбачати й інші категорії зайнятого населення. У статті 4 Закону від 5 липня 2012 р. аналогічної норми немає, що дозволяє дійти висновку: перелік категорій зайнятого населення, а відповідно – і форм зайнятості, у зазначеній нормі Закону є вичерпним [1, с. 103]. Тому під час дослідження цієї проблеми перспективним є огляд зарубіжного досвіду задля виявлення нетипових форм зайнятості, а також порівняння їх з положеннями національного законодавства з метою забезпечення ефективного функціонування національного ринку праці.

У науковій літературі поширилися два поняття на позначення нетипової форми зайнятості – «телеробота» і «теледоступ». У 1990 році МОП запропонувала тлумачити телероботу як «діяльність на віддаленому від офісу чи виробництва робочому місці завдяки новим комунікаційним технологіям».

Конгрес професійних спілок Великої Британії висунув пропозицію під телероботою розуміти дистанційну роботу. Тож телеробота, дистанційна, нетипова форма занятості – це робота, що характеризується, по-перше, наявністю певної відстані від традиційного місця роботи, і по-друге, використанням інформаційно-комунікаційних технологій. За трактуванням Г. І. Салахєєвої, це новий вид зайнятості, формами вияву якого є низькокваліфікована робота вдома, кваліфікована робота вдома та мобільна дистанційна робота, якій характерні такі переваги, як: економія часу, грошей на проїзд до місця роботи та назад, гнучкий графік роботи, поява нових трудових перспектив для людей з обмеженими можливостями, забезпечення засобів існування для тих громадян, які не можуть знайти традиційного місця роботи, а також ефективний спосіб зниження рівня безробіття [6, с. 145].

Дистанційна робота можлива у багатьох країнах Європейського Союзу (*далі* – ЄС), зокрема в Іспанії. Такий варіант прийнятний для осіб без громадянства цієї країни, а також посвідки на проживання. Якщо віддалена робота становить легальний дохід, і це відображено в документах, то власники іспанської нерухомості можуть подати документи на резиденцію без права на роботу. Зазначаючи, що віддалена робота – це джерело доходу та підтверджуючи цей дохід документально, можливо жити в Іспанії. У статті 4 Закону Королівства Іспанії «Про власність», який набрав чинності 21 липня 2014 р., визначено, що власник має право на договірній основі використовувати працю громадян [6, с. 146].

Соціальна політика держави має бути спрямована на створення робочих місць, надання їх тим, хто шукає роботу, бажає працювати. Можна виокремити два напрями державної політики у сфері працевлаштування: сприяння всім безробітним у активному самостійному пошуку роботи; пошук роботи та працевлаштування працездатних громадян. Держава має намагатися забезпечити усіх працездатних громадян роботою. Одним із органів такого забезпечення є державна служба зайнятості – спеціальна служба, створена для реалізації політики зайнятості населення і забезпечення громадянам відповідних гарантій на всій території України. Особа, зареєстрована як така, що шукає роботу, на восьмий день може бути визнана безробітною. Для реєстрації громадян потрібно пред'явлення паспорта; трудової книжки; у разі потреби – військового квитка, документа про освіту або документів, що їх замінюють. Реєстрацію біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту, провадять за умови надання документів, що їх видають відповідно до Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» [11].

Готовий та здатний приступити до роботи – працівник, який за своїми фізичними і професійними здібностями може виконувати запропоновану йому підходящу роботу. Готовність приступити до роботи має місце тоді, коли громадянин дає згоду на одну із запропонованих йому підходящих робіт [3, с. 41].

Відповідно до статті 2 Закону України «Про зайнятість населення» безробітний – особа віком від 15 до 70 років, яка через брак роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готова та здатна приступити до роботи. Працездатними вважають осіб віком від 16 років, які проживають на території України і за станом здоров'я здатні до активної трудової діяльності [12].

Статус безробітного може набути:

➤ особа працездатного віку до призначення пенсії (зокрема, на пільгових умовах або за вислугу років), яка через брак роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів, готова та здатна приступити до роботи;

➤ інвалід, який не досяг встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсійного віку та отримує пенсію по інвалідності або соціальну допомогу відповідно до Законів України «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам» та «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам»;

➤ особа, молодша 16-річного віку, яка працювала і була звільнена через зміни в організації виробництва і праці, зокрема, припинення або перепрофілювання підприємств, установ та організацій, скорочення чисельності (штату) працівників.

Статус безробітного надають особам за їх особистою заявою у разі відсутності підходящої роботи з першого дня реєстрації у територіальних органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, незалежно від зареєстрованого місця проживання чи місця перебування [12].

Громадянам, зареєстрованим у державній службі зайнятості, належать і обов'язки, яких вони мають дотримувати. Також вони мають виконувати усі рекомендації центру зайнятості та сприяти своєму працевлаштуванню [9, с. 95].

Законодавство України передбачає виплату матеріальної допомоги безробітним. Держава створює умови незайнятим громадянам у поновленні їх трудової діяльності та забезпечує їм такі види компенсацій: надання особливих гарантій працівникам, вивільнюваним з підприємств, установ, організацій; виплата матеріальної допомоги в період професійної підготовки, перепідготовки або підвищення кваліфікації; виплата в установленому порядку допомоги по безробіттю [13, с. 45].

Слід звернути увагу, що серед безробітних значна частина – молодь. Міжнародна спільнота та більшість зарубіжних країн приділяють особливу

увагу питанням зайнятості та працевлаштування молоді, що доводить важливість державного управління зайнятістю молоді в контексті його впливу на стан і процес розвитку державно-суспільних відносин. В Україні, своєю чергою, на цьому етапі розвитку національного державотворення немає загальної стратегії розвитку держави, національної ідеї, від чого насамперед потерпає молоде покоління [5, с. 87]. Водночас наразі державне управління зайнятістю молоді в Україні має досвід певного застосування міжнародних рішень і зарубіжних форм, методів і підходів. Тому нині нагальною є потреба поєднання вітчизняних традицій та зарубіжних підходів і методів з метою використання їх позитивних здобутків для вдосконалення державного управління зайнятістю молоді в контексті формування нових державно-суспільних відносин в Україні.

Серед причин молодіжного безробіття науковці-практики називають такі:

- небажання роботодавців приймати на роботу недосвідчену та некваліфіковану молодь. Особливо це стосується молодих жінок, позаяк є висока ймовірність, що вони братимуть відпустки по догляду за дитиною та лікарняні;

- низькі офіційні зарплати для молодих працівників, які пропонуються на робочих вакансіях, і відповідно, небажання молоді їх заповнювати;

- високий рівень корупції при влаштуванні на вакансії, що користуються попитом, особливо в державних установах, на великих підприємствах [8, с. 87].

Цілком слухними стають пропозиції І. В. Хохрякової щодо розв'язання проблеми безробіття молоді, а саме:

- розробка інноваційних механізмів, форм і методів технологічно ефективної комунікації;

- консультування та двостороння взаємодія органів державної влади з громадськими організаціями і молоддю, що передбачають забезпечення підвищення прозорості процесів надання молоді державних послуг, усунення стримувальних адміністративних бар'єрів;

- запровадження грантів Президента України щодо підтримки молодіжних ініціатив, спрямованих на розв'язання проблеми зайнятості молоді; вирішення питання належного фінансування молодіжних центрів праці шляхом створення їх ефективної мережі зі статусом бюджетних установ за принципом мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей і молоді або шляхом використання можливостей місцевого самоврядування (надання регіональним молодіжним центрам праці статусу комунальних підприємств при обласних радах) [9, с. 92].

Додатковими заходами щодо подолання безробіття серед молоді можуть бути:

- розширення можливостей для працевлаштування молоді за допомогою заходів щодо зміцнення зв'язків між системою освіти

та ринком праці, включаючи профорієнтацію, удосконалення інформації про кар'єрні можливості та широкий доступ до неї, підтримку під час пошуку роботи та забезпечення гарантій зайнятості молоді;

➤ сприяння захисту трудових прав молодих людей з гарантуванням їм рівних прав у сфері праці, закріпленням їх у колективних договорах і забезпеченням належного соціального захисту [8, с. 87].

Наголосимо на потребі усунення ще однієї негативної тенденції на шляху подолання безробіття, яка полягає в низькій оплаті праці молодих фахівців. Доцільним є використання як законодавчих, так і практичних заходів щодо заохочення молоді до підприємництва.

Ще однією проблемою для влаштування на роботу є необґрунтована відмова роботодавця громадянину, який прийшов за направленням служби зайнятості.

Для того, щоб забезпечити державні гарантії зайнятості для безробітних, слід доповнити Закон України «Про зайнятість населення» положенням про обов'язкову письмову форму відмови роботодавця у прийнятті на роботу безробітного, який звернувся за направленням служби зайнятості.

Важливим для України є аналіз євроінтеграційного досвіду держав Центральної та Східної Європи. Головними проблемами для цих країн протягом десяти років є: високий загальний рівень безробіття та збільшення його тривалості; надвисокий рівень безробіття серед молоді; висока зайнятість у неформальному секторі економіки; старіння робочої сили та підвищення пенсійного віку; інтенсивна трудова міграція.

Загалом слушною є думка О. М. Могильного, М. В. Судакова про те, що для України ризики євроінтеграції пов'язані з посиленням залежності економіки від зовнішніх факторів, масовими звільненнями працівників під час запровадження режиму вільної торгівлі. Стає зрозумілим, що ситуація вимагає сталого розвитку, створення нових робочих місць у контексті євроінтеграції України [7, с. 68].

З огляду на окреслений комплекс проблем у сфері розвитку ринку праці, доцільно рекомендувати таке уповноваженим органам влади у боротьбі з безробіттям:

➤ розробити ефективні стратегії унормування нетипових форм зайнятості: прийняти нові спеціальні нормативно-правові акти, зважаючи на досвід зарубіжних країн, зокрема, Закон України «Про дистанційну працю»;

➤ розробити типову форму трудового договору з дистанційної роботи;

➤ запровадити сучасні підходи до експертного прогнозування ринку праці та безробіття;

➤ активізувати науковий пошук у напрямі трудової мотивації та трудових орієнтацій молоді;

➤ забезпечити ресурсну, інформаційну та суспільну підтримку самозайнятості населення та успішної реалізації підприємницької ініціативи.

Висновки. Шляхи розв'язання проблеми безробіття охоплюють низку заходів комплексного характеру, які стосуються вдосконалення законодавства України, котре має бути приведене у відповідність до міжнародних норм і принципів; запровадження механізму захисту внутрішнього ринку праці через інтеграцію України в європейський простір; забезпечення збереження ефективно функціонуючих робочих місць та створення нових робочих місць; створення сприятливих умов для розвитку підприємницької діяльності безробітних; вироблення державних та регіональних програм боротьби з молодіжним безробіттям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закерничний П. І. Поняття та форми зайнятості / П. І. Закерничний // Науковий вісн. Ужгород. нац. ун-ту. — 2014. — С. 100–103.
2. Савченко А. В. Соціально-економічні аспекти ринку праці в регіонах з підвищеним рівнем безробіття // Україна: аспекти праці. — 1998. — № 1. — С. 144–147.
3. Богиня Д. І. Соціально-економічні аспекти ринку праці – запорука стабілізації виробництва // Україна: аспекти праці. — 1998. — № 1. — С. 40–45.
4. Воробйов Є. М. Економічна теорія : посіб. / під заг. ред. Є. М. Воробйова. — Х., 2001. — 704 с.
5. Лазор Л. І. Щодо зарубіжного досвіду у вирішенні деяких проблем безробіття і зайнятості / Л. І. Лазор, В. В. Лазор // Актуальні проблеми держави та права : зб. н. праць. — О., 2000. — Вип. 9. — С. 86–89.
6. Маріц Д. О. Окремі аспекти запозичення європейського досвіду щодо правового регулювання атипової зайнятості в Україні // Часоп. Київ. ун-ту права. — 2014. — № 3. — С. 144–148.
7. Могильний О. М. Соціально-економічні та правові аспекти мінімізації ризиків у сфері зайнятості України : євроінтеграційний дискурс / О. М. Могильний, М. В. Судаков // Ринок праці та зайнятість населення. — 2015. — № 1. — С. 65–68.
8. Кодекс законів про працю [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
9. Торжевський М. В. Проблеми безробіття молоді та напрями їх вирішення // Економіка України. — 2014. — № 1. — С. 85–89.
10. Хохрякова І. М. Міжнародні стратегії та національні програми з питань працевлаштування молоді / І. М. Хохрякова // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. / редкол. : С. М. Серьогін (голов. ред.) [та ін.]. — Д. : ДРІДУ НАДУ, 2007. — № 1. — С. 91–96.
11. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
12. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту : Закон України від 8 липня 2011 р. № 3671-VI // Офіційний вісник України. — 2011. — № 59. — Ст. 2347.

13. Про зайнятість населення : Закон України від 5 липня 2012 р. № 5067-VI // Відомості Верховної Ради. — 2013. — № 24. — Ст. 243.
14. Сташків Б. В. Поняття права соціального забезпечення // Право України. — 2000. — № 5. — С. 44–48.

Стаття надійшла до редакції 19.02.2016.

Bondarenko N. Socio-legal aspects of employment in Ukraine.

Background. *Unemployment in Ukraine has recently become critical, it leads to disruption of social identity of the population and even to some mental illness among the unemployed. Unemployment results in lower social status and material security of people, which in turn negatively affects the social relations and criminal situation in the society. Ukraine's desire to integrate into the world community and the problems associated with the formation of open type economy require new approaches to learning and solving problems in the labor market, including the issue of unemployment.*

The aim of this article is to study the theoretical methodological and applied foundations of unemployment; scientific justification of the priorities of its regulation.

Materials and methods. *General scientific and special methods of research have been used in the article: structural logic to study regulatory interpretation of the unemployment phenomenon, sociological – social conditioning of employment problems, classification – determine types of unemployment and groups of the unemployed, comparison – study certain articles of the current legislation .*

Results. *The main form of solving the problem of unemployment in today's economy is an efficient state employment policy based on the principles of full coverage: free choice of work by economically active population; equal opportunities for people in the exercise of the constitutional right to work; social protection against unemployment.*

Its state in the country primarily depends on effective employment policy, which is not possible without a comprehensive legal regulation. Labor legislation of Ukraine protects but does not help from unemployment, it has certain gaps and does not regulate existing types of work, including atypical forms of employment.

Among the causes of youth unemployment scientists and experts name reluctance of employers to hire inexperienced and unskilled youth. This applies particularly to young women, because there is a high probability that they will take vocations and sick leaves for child care.

Conclusion. *Solutions to the problem of unemployment cover a range of measures of integrated nature concerning the improvement of legislation of Ukraine, which should be brought into line with international norms and principles; introducing a mechanism to protect the domestic labor market because of the integration of Ukraine into the European space; preservation of effectively functioning employment and job creation; creating favorable conditions for entrepreneurship by unemployed; development of national and regional programs to combat youth unemployment.*

Keywords: *unemployment, employment, employment forms, legal status of unemployed.*

REFERENCES

1. Zakernychnyj P. I. Ponnjattja ta formy zajnjatosti / P. I. Zakernychnyj // Naukovyj visn. Uzhgorod. nac. un-tu. — 2014. — S. 100–103.
2. Savchenko A. V. Social'no-ekonomichni aspekty rynku pracі v regionah z pidvyshhenym rivnem bezrobittja // Ukrai'na: aspekty pracі. — 1998. — № 1. — S. 144–147.

3. Bogynja D. I. Social'no-ekonomichni aspekty rynku praci – zaporuka stabilizacii' vyrobnyctva // *Ukrai'na: aspekty praci.* — 1998. — № 1. — S. 40–45.
4. Vorobjov Je. M. Ekonomichna teorija : posib. / pid zag. red. Je. M. Vorobjova. — H., 2001. — 704 s.
5. Lazor L. I. Shhodo zarubizhnogo dosvidu u vyrishenni dejakyh problem bezrobittja i zajnjatosti / L. I. Lazor, V. V. Lazor // *Aktual'ni problemy derzhavy ta prava : zb. n. prac'.* — O., 2000. — Vyp. 9. — S. 86–89.
6. Maric D. O. Okremi aspekty zapozychennja jevropejs'kogo dosvidu shhodo pravovogo reguljuvannja atypovoi' zajnjatosti v Ukrai'ni // *Chasop. Kyi'v. un-tu prava.* — 2014. — № 3. — S. 144–148.
7. Mogyl'nyj O. M. Social'no-ekonomichni ta pravovi aspekty minimizacii' ryzykiv u sferi zajnjatosti Ukrai'ny: jevrointegracijnyj dyskurs / O. M. Mogyl'nyj, M. V. Sudakov // *Rynok praci ta zajnjatist' naseleennja.* — 2015. — № 1. — S. 65–68.
8. Kodeks zakoniv pro pracju [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
9. Torzhevs'kyj M. V. Problemy bezrobittja molodi ta naprjamy i'h vyrishennja // *Ekonomika Ukrai'ny.* — 2014. — № 1. — S. 85–89.
10. Hohrjakova I. M. Mizhnarodni strategii' ta nacional'ni programy z pytan' pracevlashtuvannja molodi / I. M. Hohrjakova // *Aktual'ni problemy derzhavnogo upravlinnja : zb. nauk. pr. / redkol. : S. M. Ser'ogin (golov. red.) [ta in.].* — D. : DRIDU NADU, 2007. — № 1. — S. 91–96.
11. Konstytucija Ukrai'ny vid 28 chervnja 1996 r. № 254k/96-VR [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr>.
12. Pro bizhenciv ta osib, jaki potrebujut' dodatkovogo abo tymchasovogo zahystu : Zakon Ukrai'ny vid 8 lypnja 2011 r. № 3671-VI // *Oficijnyj visnyk Ukrai'ny.* — 2011. — № 59. — St. 2347.
13. Pro zajnjatist' naseleennja : Zakon Ukrai'ny vid 5 lypnja 2012 r. № 5067-VI // *Vidomosti Verhovnoi' Rady.* — 2013. — № 24. — St. 243.
14. Stashkiv B. V. Ponjattja prava social'nogo zabezpechennja // *Pravo Ukrai'ny.* — 2000. — № 5. — S. 44–48.